

Inbreng schriftelijk overleg

Landbouw- en Visserijraad 19 september 2022

De energiecrisis vraagt veel van onze samenleving. Door de aanhoudend hoge energieprijzen dreigt een groot aantal glastuinbouwbedrijven op korte termijn in grote continuïteitsproblemen te komen. Glastuinbouw Nederland maakt zich ernstige zorgen over de economische en sociale gevolgen van deze energiecrisis voor heel Nederland. Snelle actie moet worden ondernomen om de energielasten draagbaar te maken. De Russische invasie in de 'graanschuur' van Europa benadrukt ook het belang van stabiele voedselketens en voedselzekerheid. Glastuinbouw Nederland gelooft dat het mogelijk is om onze voedselautonomie te versterken én verduurzamingsstappen te blijven maken.

Energiecrisis eist haar maatschappelijke tol

Driekwart jaar geleden voorspelde Rabobank samen met Glastuinbouw Nederland al dat 40 procent van de glastuinbouwbedrijven in financiële problemen komt, als de situatie niet verbetert. En de situatie is niet verbeterd, maar zelfs verslechterd. Op dit moment is er een extreme piek: meer dan twintig keer de prijs van een jaar geleden. Daarnaast zijn ook andere grondstoffen fors duurder geworden. Deze hoge kosten zijn, in tegenstelling tot veel andere sectoren, niet door te berekenen in de verkoopprijzen, omdat deze op een Europese of wereldmarkt worden bepaald. Inmiddels begint het nieuwe teeltseizoen en staan telers voor een ingrijpende keuze: wat ik ga doen met mijn teelt en moet ik dit najaar überhaupt gaan telen?

De gevolgen hiervan raken niet alleen de directe omgeving van glastuinders, maar ook toeleveringsbedrijven en afnemers, ofwel de gehele keten. En deze keten komt uiteindelijk uit bij de maatschappij. Er moet iets gebeuren als we economische schade willen voorkomen. We gebruiken in Nederland in een gemiddeld jaar 40 miljard kuub gas en betaalden hier tot een jaar geleden met elkaar 8 miljard euro voor. Nu dreigen die kosten tien keer zo hoog te worden. Een verschil van 72 miljard euro is een enorme economische dreun. Hoe gaan we dat als maatschappij kunnen betalen? Veel ondernemers zitten daardoor in liquiditeitsproblemen. De positie van de Nederlandse glastuinbouw staat daarmee op het spel, waardoor er onvoldoende financiële ruimte is om te vergroenen.

- ➔ Een uitbreiding van het borgstellingskrediet geeft glastuinbouwbedrijven op korte termijn de benodigde lucht geven in de strijd om lijfsbehoud. Dit geeft hen ook toegang tot financiering om te verduurzamen. Bedrijven moeten immers financieel fit zijn om de energietransitie te maken. Met het oog op de winter roept Glastuinbouw Nederland de minister op dit borgstellingskrediet zo spoedig mogelijk beschikbaar te stellen.

Onconcurrerbaar energiespeelveld in Europa

In maart 2022 heeft de Europese Commissie een pakket aangekondigd om de sector in deze nood situatie te ondersteunen. Dit pakket is in juli door de Commissie uitgebreid, opdat lidstaten makkelijker en adequater maatregelen kunnen treffen om de stijgende energieprijzen te kunnen compenseren. Commissievoorzitter Ursula von der Leyen heeft in haar *State of the European Union* een verdere uitbreiding van dit pakket voor oktober aangekondigd. Glastuinders kunnen daardoor tijdelijk steun ontvangen om de verduurzamings slag te maken. Momenteel maakt Nederland hier nog geen gebruik van.

- ➔ Een aantal EU-lidstaten benut het Europese Staatssteunkader en de crisisreserve van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) al maximaal en ondersteunt hun telers met passende maatregelen voor de stijgende energieprijzen in de

(glas)tuinbouw. Dit leidt tot oneerlijke concurrentie op de interne markt doordat de kostprijzen voor de Nederlandse teler zijn fors hoger dan die voor hun Europese concurrent. Glastuinbouw Nederland vraagt het kabinet op oneerlijke concurrentie te voorkomen en het steunpakket open te stellen voor snellere verduurzaming van de Nederlandse tuinbouw.

Weerbare teelten vraagt wenkend en werkbaar beleid

Op woensdag 22 juni heeft de Europese Commissie haar voorstel voor een Verordening voor Duurzaam Gebruik van Gewasbeschermingsmiddelen (SUR) gepubliceerd. De SUR vormt daarmee een belangrijk onderdeel van de 'van boer tot bord'-strategie. Glastuinbouw Nederland constateert echter dat de SUR niet bijdraagt aan verduurzaming van de glastuinbouw. De SUR heeft enkel tot doel het gebruik van chemische gewasbescherming te halveren. Zonder concreet handelingsperspectief voor telers. Het wetsvoorstel grijpt daarmee hard in op bedrijfsniveau. Zo kiest de Commissie voor kilogramreductie met de Harmonised Risk Indicators (HRI). Kilogramreductie zegt echter niets over de milieu-impact. Zeker niet in gesloten kassystemen met een hoge productie per oppervlakte en nagenoeg geen emissies. Door de meeste telers wordt de output verzameld en afgebroken in waterzuiveringsinstallaties. Vergroening moet dan ook niet gaan over absolute kilogramreductie maar de transitie naar een lagere milieu-impact verder stimuleren.

- ➔ Glastuinbouw Nederland stelt daarom een andere benadering voor. Om werkelijk de milieu-impact van de Europese land- en tuinbouw te reduceren, zou de SUR moeten streven naar zo laag mogelijke milieu-emissies. Dit kan door bijvoorbeeld uit te gaan van de feitelijke milieu-impact van gesloten teeltsystemen of het gebruik van de hoeveelheid gewasbeschermingsmiddelen per kilogram geogst product en niet per hectare. Een dergelijke benadering doet meer recht aan Nederlandse teelten, biedt tegelijkertijd perspectief voor verdere verduurzaming en voorkomt concurrentieverlies van de Nederlandse tuinbouw.

Onder de SUR moet het chemisch gewasbeschermingsmiddelengebruik in de EU tegen 2030 worden gehalveerd. Deze vermindering is echter alleen mogelijk als er genoeg laagrisico-, biologische en technische alternatieven zijn. Deze middelen zijn echter nog vaak onvoldoende beschikbaar. Het is daarom cruciaal dat de beschikbaarheid over groene alternatieven in Europa wordt versneld. Ook moeten moderne veredelings technieken als CRISPR-Cas snel worden toegestaan. Alleen dan beschikken telers over voldoende tools om Integrated Pest Management (IPM) nader te implementeren en te harmoniseren. De aandacht voor IPM schiet daarmee in de SUR nog tekort. Een strikte focus op reductiedoelen zal derhalve ook niet leiden tot weerbaardere teelten.

- ➔ Voor weerbare teelten moeten voldoende laagrisico-, biologische en technische alternatieven beschikbaar en geautoriseerd zijn op de interne markt. Het ontbreken van alternatieven maakt telers nog sterk afhankelijk van nooderkenningen van chemische gewasbeschermingsmiddelen in onvoorziene omstandigheden. Als stok achter de deur zou het passend zijn in het voorstel verplichtingen voor EU-lidstaten en de Commissie toe te voegen om deze alternatieven versneld beschikbaar te stellen, opdat telers alle groene middelen in handen hebben om de transitie te kunnen maken.

De Nederlandse land- en tuinbouw heeft al in de jaren '90 een grote reductie in het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen gerealiseerd. Deze vermindering zet iedere dag door. In de SUR wordt de periode 2015-2017 als referentie gebruikt. Het gemiddelde kilogramgebruik in deze periode moet vervolgens in 2030 worden gehalveerd. Dat is oneerlijk en leidt tot een ongelijk speelveld. EU-lidstaten, zoals Nederland, die

eerder al veel middelengebruik hebben gereduceerd worden daarvoor door de Commissie in feite gestraft. Dat is onterecht.

- Glastuinbouw Nederland pleit ervoor dat de SUR van een langere referentieperiode uitgaat, zodat de vroegtijdige inzet van de sector op volksgezondheid en gezond milieubeheer eerlijk wordt beloond.

Het voorstel omvat een verbod op elk gebruik van chemische en biologische gewasbeschermingsmiddelen in kwetsbare gebieden of binnen 3 meter van die gebieden. Dit betreft niet alleen natuur of oppervlaktewater, maar ook de gebouwde omgeving. Dit wetsvoorstel zou de uitbreiding van innovatieve tuinbouwconcepten, zoals glastuinbouw of stadslandbouw belemmeren, terwijl zij als gesloten systemen nagenoeg geen emissies hebben en daarmee bijdragen aan de doelen van de Europese Green Deal. Biologische landbouw vormt op deze verplichtingen beslist geen uitzondering. Stimulering van duurzame tuinbouw met een lage milieu-impact vereist dat innovatieve tuinbouwconcepten moeten kunnen worden uitgezonderd van deze bufferzoneverplichting.

- De SUR moet voorkomen dat innovatieve land- en tuinbouwconcepten door deze eisen worden belemmerd of zelfs in de toekomst onmogelijk worden.
- Glastuinbouw Nederland maakt zich grote zorgen over de door de Commissie onbenoemd gelaten relatie tussen dit wetsvoorstel en het recente voorstel van de Commissie voor een Natuurherstelwet. Door met de Natuurherstelwet de Europese natuur - en daarmee het aantal gevoelige gebieden in Europa - uit te breiden, ontstaat er een lappendeken over Europa waarin gewasbeschermingsmiddelen niet langer mogen worden toegepast. Dit leidt tot onwerkbaar situaties en postzegelpercelen, waardoor gezonde en weerbare landbouw- en tuinbouwactiviteiten in de Unie verder onder druk komen te staan.

Lokaal gezonde bodems

Gezonde bodems zijn cruciaal voor telers en spelen een belangrijke rol bij het sluiten van kringlopen, het tegengaan van klimaatverandering, het verbeteren van de waterkwaliteit en het vergroten van de biodiversiteit. Hoewel de meeste kasgewassen niet meer in de bodem, maar in substraten worden geteeld, blijft een gezonde bodem van groot belang voor de sector. Telers die nog wel in de grond telen zijn dagelijks bezig met duurzaam bodembeheer: ze zijn er immers van afhankelijk. Door optimaal gebruik te maken van de kansen die de bodem biedt, wordt het tuinbouwsysteem als geheel robuuster. Dit maakt bodems weerbaarder tegen weersinvloeden, plagen en ziekten en minder afhankelijk van externe input zoals meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen.

- Glastuinbouw Nederland is geen voorstander van generiek EU-bodembeleid. Zoals de Europese Commissie zelf stelt, kent Europa een grote verscheidenheid aan bodems. Deze rijke bodemdiversiteit in Europa, elk met zijn eigen identiteit en specifieke kenmerken, kan niet worden gereguleerd door een gemeenschappelijk kader gericht op integrale regulering van het bodembeleid in de hele EU. Het zal moeilijk zijn om uniforme normen en maatregelen voor de bodemkwaliteit uit te vaardigen als de Europese bodems zo divers zijn. Effectief bodembeheer vraagt om maatwerk. Per regio, per ondernemer, per perceel. In plaats daarvan moeten stimulerende en faciliterende prikkels voor telers worden ontwikkeld om over te gaan tot nog duurzamer bodembeleid.